

La Fiesta

Mikor belépett a szobába, önmagát látta viszont, látta meglepődését a tükörben, mely az egész hátsó falat borította, és minden egyes tétova lépését magába fogadta és visszaadta. Érezte a telezsúfolt helyiség üres elhagyatottságát és egész múltját: két hatalmas, magas ágy, szekrények, polcok, egy öreg tévékészülék az egyik szekrénybe beépítve, egy nagy asztal virágmintás kerti székekkel, egy serleggyűjtemény és egy harminckötetes enciklopédia: Encyclopedia Americana. International Edition. 1966-os kiadás. A mennyezetről és a sarkokban pókhálók csüngtek.

A tükörfallal szemben két ajtó nélküli ajtó nyílt, melyek egy szaunához vezettek, mely azonban soha nem készült el.

Elena kinyitott egy ablakot. Messziről kutyaugatás és egy kakas kukorékolása hallatszott. Meg az éjszakai park lármája és zúgása a mindenféle, ide-oda rajzó és zizegő-búgó bogarakkal.

A négyszögletes szoba hosszú oldalának ablaküvegeiben is Elena látszott, nem pedig a kert, egy másik fali tükör pedig, ott, ahová a szaunát tervezték, a szemközti fal tükrét tükrözte, mely a tükröt és a szaunát tükrözte vissza. A falak tükrömentes felületeire régi gőzhajók és autók megárgult fotóit akasztották.

És volt ott még egy kép, egy festmény, amelytől Elena megijedt, és ezért igyekezett kiiktatni a látóteréből, egy kép, amely annyira élt és annyira nem illett ebbe a helyiségbe, amelyhez semmilyen titok nem tapadt, mivel ez a festmény minden titkot magába szívott és magában hordott. Elena igyekezett nem venni tudomást róla, elterelni róla a tekintetét, nyugtalanul körözött körülötte, de egyszer csak aztán ott ült a magas vendégágyon, amely még a székeket is felülmúlta, és bámulta a képet, amely immár ott függött vele szemben, a két vak ablak között, amely csak akkor kínált kilátást, ha kinyitotta őket.

A festmény volt az ablak ehhez a szobához, az ajtó ehhez a különös házhoz, mely nagyságában annyira elhagyatottan és üresen állt a csodálatos mangófák között, melyek türelmesen nézték végig a sok-sok évet, és hallgattak. A tágas, tavakkal, szobrokkal és tornyocskákkal ékes kert rácsai, lakatjai és kerítései mögött ott volt a falu, ez a csöppet sem tipikus mexikói falu abban az értelemben, hogy az emberek kevés mosolygást és szívességet mutattak, nem úgy, ahogy azt Elena az ország déli részéből ismerte. Magas falak mögött hivalkodó várak bújtak meg, mellettük szegényes kalyibák és viskók, melyek lakói minden külső behatolót csakis gyanakvással nézhetek, mivel nekik nem volt fal, ami védelmezze őket.

Elenát szinte mágikusan vonzotta ez a festmény, amely egy realitás és irrealitás közötti lényt ábrázolt.

Félelmet érzett e vászonra rögzített, megdermedt elevenesség láttán. Az ábrázolt alak eksztázisban lebegett, táncolt a nyílt ég felé, álom volt, és mint minden álom, ez is ismert egy igazságot.

Akrobatikusan emelkedett ki a színes csillagokkal tarkított sötét háttérből, mindenén túlmagasodott e súlytalan teremtmény, inkább férfi volt, mint nő, és illatos, könnyű kelmekbe burkolózott, melyek zölden és lilán, vörösen és narancssárgán libegtek és táncoltak. Jobb karját messze magasra tartotta, balja visszafelé lendült, a két kar egy vonalat alkotott, a fej pedig hátravetődött. Bal lába nyújtva volt, és egyenest írt le a jobb karral, a másikat párhuzamosan a bal karral, enyhén behajlította. Arcát fehér velencei álarc takarta, a hosszú hegyes orr függőlegesen meredt felfelé. Egy ugrás, egy felröppenés, egy kapriola. Az ég átölelése. A lehetetlen láthatárán.

Elenát taszította a kép sekélyes csúnysága, egyúttal pedig érezte ezt a félelmetes vonzerőt. Felállt, odament hozzá, és óvatosan megérintette. Halott volt, egyúttal pedig tele étellel. Hirtelen olyan benyomása támadt, mintha a lény egy mozdulatot tenne. Ijedten hátrált egy lépést, képzelőereje tréfát üzent vele. Minden bátorságát összeszedte, és még egyszer odalépett a festményhez. Most már inkább kíváncsian, mint félenken pillantott a lebegő alakra, amely hajlékony karmozdulattal invitálta, hogy lépjen be a múlt ismeretlen, mágikus világába.

A fiktív teremtmény félrehúzta a fekete függönyt a tompán ragyogó csillagokkal, és Elena érezte az örvényt, amely magával ragadta, és hogy, hogy nem, hirtelen ismét nevetgélő, iszogató, csevegő emberek sűrűjében találta magát, akik a ház nagy parkjában gyűltek össze, ama házban, melynek küszöbét ma este lépte át először. Zavartan nézett körbe, de senki nem vett tudomást róla. A nők hosszú, többnyire ujjatlan ruhát viseltek mély kivágással, feltűnő ékszereket és extravagáns frizurát, a férfiak könnyű öltönyt. Csoportokba vagy párokba verődve álltak, néhányan különös pózokban karolták át egymást, s a hangok moraja, a sikító kacajok és harsány kiáltások láthatólag senkit sem nyugtalanítottak. Fehér abroszos hosszú asztalokon üvegek és poharak sorakoztak, melyeket fehér kesztyűs inasok nyitottak ki és töltöttek meg, és tálcákon kínáltak körbe, miközben fürgén ide-oda cikáztak a tömegben. A büfét valamivel arrább állították fel, és Elena elámult az ételek és ingyencsésék sokaságán, melyek közül jónéhányat soha nem kóstolt, vagy nem is ismert, vagy csak hallott róluk. Nem merte kiszolgálni magát és kipróbálni az ízeket. Figyelte, ahogy a körülötte lévő embereket figyelte, csodálkozva, kívülállóként, egyszerismind pedig közöttük is. Járt körbe, de nem

tűnt fel, mintha láthatatlan volna, ő is hosszú ruhát és feltűzött frizurát viselt, ahogy soha nem hordta a haját. Egyszer csak a háziúr, a vendéglátó előtt állt, aki nyájasan rámosolyodott, és szótlánul egy poharat nyújtott neki. Karját kínálta Elenának, és végigvezette a kerten, biccentett egyik-másik vendégnek, majd több kis melléképületen át visszakísérte a főépületbe, ugyanaz a kép mindenütt, szép nők, jól öltözött férfiak, mulatozás, kacagás, poharak, szivarok, ölelések, csókok. Néhány ajtó csukva volt, és mikor kinyíltak és emberek léptek rajtuk ki és be, Elena követni akarta őket, mert most már mindent tudni és látni akart, kísértője szigorú pillantása azonban visszatartotta.

Egyszer csak megint magára maradt, a ház ura eltűnt, ő pedig lement a lépcsőn a nagyterembe, ahol most táncoltak, szorosán egymásba fonódó párok ringatóztak a halk zenére, Elena kiment a kertbe, a hosszú fehér asztalok mellett, a lámpafüzérek alatt és a mangófák között továbbhaladva maga mögött hagyta a felállított fáklyákat, felsétált a kis dombra, a fekete *Guadalupei Szűz*höz, és vele együtt nézte a fehér embereket odalent.

Elena másnap reggel nagyon későn ébredt. Barátai nevettek rajta, hogy képes volt több mint tizenkét órát átaludni. Reggeli után végigment a házban, és sorra kinyitotta a magányos hálószobák ajtóit, melyek múlt éjjel zárva maradtak előtte. Barátnőjével átsétált a parkon, és azt mondta:

– Menjünk a Guadalupei Szűzhez.

– Honnan tudott, hogy van itt olyan?

– De hát az mindenhol van Mexikóban.

Elena elindult a megfelelő irányba.

– Olyan otthonosan mozogsz, mintha már lettél volna itt.

Elena elmosolyodott.

– Ki tudja, talán csakugyan voltam.

Mikor este becsomagolt a táskájába, hogy visszatazzon a városba, még egyszer hosszasan szemügyre vette a festményt. Most üresnek és halottnak érezte, és már korántsem találta olyan lenyűgözőnek, mint előző este. Elbúcsúzott, és egy röpke pillanatra úgy tűnt neki, mintha a lény a maszk mögött rákacsintana.

Adamik Lajos fordítása

Julijana Matanović

Miért hazudtam nektek

(részlet)

Csillár

Már egészen kislány koromban gyakran elgondolkodtam azon, milyen foglalkozást választott volna az én nagynéném, ha az apja megengedte volna, hogy az általános iskola befejezése után, lány létére is folytassa a tanulást. Mert ő, akinek a képességeit, ha nem is szívesen, de mindenki elismerte a családban, egyetlen nap alatt annyi különféle munkát tudott elvégezni, mint kevesen azok közül, akiket ismertem, és akikkel közelebbi kapcsolatba kerültem, miután elkerültem az otthonából. Képes volt kora reggeltől délután négy óráig kifesteni a nappalit és a hálószobát, felmosni a padlót, átfényezni a bútorokat, s még arra is maradt ideje, hogy sok mindennek új, lényegesen jobb helyet találjon. Azt hiszem, hogy a legtöbb örömét a házban belüli költözésben találta, amit évente legalább egyszer, de különleges alkalmak esetén kétszer is megejtett, szoros össze-

függésben azzal, hogy mennyire ítélte piszkosnak a falakat. Megállás nélkül és sietve végzett mindent, még egy kávé elfogyasztására sem engedve magának időt, csak azért, hogy a férje, aki felelős tisztséget töltött be a szomszédos községben, délután a hivatalából hazatérve, ne idegesedjen fel újból, a számára mindig felesleges otthoni munkák miatt. Ő észre sem vette, hogy a falak hirtelen színt váltottak és a heverő, melyen hamarosan el fog aludni, a másik sarokban van ahhoz képest, ahol reggel felébredt. Lehet, hogy a nagybácsim eme rossz érzékelése miatt mégis a nagynéném volt a hibás, aki semmilyen festésre utaló nyomot nem hagyott maga után. A párját még az ilyen munkával túlterhelt napokon is, mint egyébként minden más napon, komplett ebéddel várta, amit fehér, kikeményített terítővel borított asztalon szolgált fel. Éberén figyelt arra, hogy

Julijana Matanović: *Zašto sam vam lagala / Miért hazudtam nektek* című könyve hamarosan megjelenik Radnics Manda fordításában, a Napkút kiadó gondozásában.

az evőeszköz még véletlenül se kerüljön a mély és a kihagyhatatlan lapos tányér rossz oldalára, s a fröcsös pohár ne legyen túl kicsi.

A *szervírozást bizonyára Lepoglavában tanulta meg*, panaszkodott nagynéném egyik fiatal nőrokonának, aki az ifjúsági építőtáborok szellemében nevelkedett, és sehogyan sem voltak számára rokonszenvesek azok, legyenek bár a szűk családi kör tagjai is, akik '45 után nem fogadták tárt karokkal az új rendszert.

Bár láthatóan nem tudta magát nagy élvezettel beleélni a szállodai felszolgáló szerepébe, az én nagynéném mindig ugyanígy várta haza a férjét, egészen a haláláig.

Amikor eléggé felnőtt lettem, és magamat már annak tekintettem az első sikeresen elolvasott szó után, felajánlottam a nagynénémnek, hogy a nagybácsim hazatérésevel kapcsolatos napi teendők egy részét magamra vállalom. Örömmel elfogadta, és a nagybátyámnak sem volt semmi kifogása ellene. Nem volt bosszús akkor sem, amikor az első napon, a nagy italos pohár helyett véletlenül kicsit tettem az asztalra. Hogy meg ne sértsen, legalábbis akkor azt gondoltam, a poharat az asztalon hagyta, rövid italt töltött bele, de ebéd után mégis finoman figyelmeztetett, hogy hiányzik neki az az *igazi*, amiből inni is tud.

Kötésben is az én nagynéném volt a legjobb. Emiatt gyakran keresték fel őt az asszonyok, ha a *Fonal* legújabb számának fényképei alapján éppen azoknak a pulóvereknek nem tudták megfejtetni a mintáit, amelyek a legjobban tetszettek nekik. Ilyenkor, narancssárga kis sámlimon ülve (természetesen a nagynéném festette be), legtöbbször sálat horgolva a rongybabámnak (természetesen a nagynéném varrta), ittam minden szavát. Hogyne ittam volna? Nagyon büszke voltam rá, hiszen sohasem fordult elő, hogy neki nem sikerült volna, méghoz-

zá mindjárt a saját méretükben, elkezdni a kötést. Ezek után egyedül csak azt nem értettem, hogy miért nem az én nagynéném lett az iskola igazgatója (biztosan nekik kell a legokosabbaknak lenniük). Hiszen még az én tanítónőmnél is, és éppen ők jöttek a leggyakrabban, sokkal jobban tudja levenni a mintát, különösen azokat a csipkéseket, és átmásolni a szabásmintákat a képeslapokból, melyeket ezért adtak neki kölcsön, mert nem volt arra pénze, hogy vegyen magának.

Könnyű ott, ahol mind a ketten dolgoznak, és ahol az asszony is hoz pénzt a házhoz, annyit-amennyit, mondogatta gyakran nagybácsim testvérének, Ivonak, akinek a felesége szakácsnőként dolgozott a zágrábi Chromosban. Katarina asszony *helyesen értelmezte*, hogy sógornője miért mondta fel pénztárosi állását a vegyes áruk üzletében alig két hónappal azután, hogy férjével (a naiv sógorával) magához vette csintalan kis rokonát, bár igencsak meglepődött, amikor az anyósától megtudta: nem fiú, hanem kislány az illető. Ezért nem is sajnálta férje testvérének feleségét, az én nagynénémet, hogy késő éjszakáig ücsörög, és bonyolult dolgokat köt azoknak, *akiknél ő sokkal különb.*

Amint kettesben maradtak, Katarina azonban elismerte, hogy ilyen kidolgozást, még egy olyan városban, *mint Zágráb* sem lehet találni. Azzal hízelgett nagynénémnek, hogy az álmatlan éjszakák egyáltalán nem látszanak meg rajta, hiszen egy ránc sincs az arcán. Azon az arcon, amit teljesen örökölt az aranyos unokahúga, akinek a szája őt már most emlékezteti az énekesnő, Zdenka Vučković szájára. Egyébként már akkor is meg volt győződve róla, hogy az ajkaim inkább Ivo Robićéhoz hasonlítanak, de ezt a nagynénémnek sohasem mertem bevallani.

Radnics Manda fordítása

Olvassa a BARÁTSÁG-ot!

Fizessen elő most 2014-re!

Éves előfizetési díj: 3000 Ft
(1800 Ft + 1200 Ft postaköltség)

A folyóirat előfizethető átutalással:

a **Filantrop Társaság Barátság Egyesülete**
OTP-számlaszámán: 11711034-20813402

e-mail címeink: baratsag@upcmail.hu,
eva.mayer@nemzetisegek.hu
honlapunk: www.nemzetisegek.hu

Várjuk könyvtárak, iskolák, kisebbségi
önkormányzatok, egyesületek, baráti körök
jelentkezését!

KULTURÁLIS, INFORMÁCIÓS ÉS KIADÓI NONPROFIT KFT.

KÖNYVKIADÓ ÉS DIGITÁLIS NYOMDA

- DIGITÁLIS NYOMTATÁS
- GRAFIKAI STÚDIÓ
- KIS PÉLDÁNYSZÁMÚ KÖNYVEK
- TANKÖNYVEK, KATALÓGUSOK
- ÚJSÁGOK, FOLYÓIRATOK

1065 BUDAPEST, NAGYMEZŐ UTCA 68.

Telefon: 06 1 269-1974 • Telefon/fax: 06 1 269-2811
E-mail: croatica@croatica.hu • Webcím: www.croatica.hu